

หัวข้อวิจัย	การวิเคราะห์การใช้คำเขมรในงานพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร : กรณีศึกษาจากกาพย์เห่เรือ นิราศธารทองแดง และนิราศธารโศก
ผู้ดำเนินการวิจัย	นางสาวณภัทร เชาว์นวม
หน่วยงาน	สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีวิจัยสมบูรณ์	2560
เลขที่สัญญาฉบับ	01 /2560

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การใช้คำเขมรจากงานพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร เรื่องกาพย์เห่เรือ นิราศธารทองแดง และนิราศธารโศก การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาตัวบทวรรณคดีทั้ง 3 เรื่องดังกล่าวแบบอ่านละเอียด แล้ววิเคราะห์รูปคำและความหมายของคำเขมรที่ปรากฏ ผลการวิจัยพบว่า

เรื่องกาพย์เห่เรือ ปรากฏการใช้คำเขมรจำนวน 60 คำ ผลการวิเคราะห์รูปคำที่ปรากฏพบว่า คำที่ยังคงรูปคำเดิมมี 26 คำ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปพยัญชนะมี 11 คำ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปสระมี 10 คำ และ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปพยัญชนะและสระมี 13 คำ ผลการวิเคราะห์ความหมาย พบว่า คำที่ยังคงความหมายเดิม มี 35 คำ คำที่ความหมายแคบเข้ามี 15 คำ และ คำที่ความหมายย้ายที่มี 10 คำ

เรื่องนิราศธารทองแดง ปรากฏการใช้คำเขมรจำนวน 157 คำ ผลการวิเคราะห์รูปคำที่ปรากฏพบว่า คำที่ยังคงรูปคำเดิมมี 48 คำ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปพยัญชนะมี 39 คำ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปสระมี 24 คำ และ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปพยัญชนะและสระมี 36 คำ ผลการวิเคราะห์ความหมาย พบว่า คำที่ยังคงความหมายเดิมมี 122 คำ คำที่ความหมายแคบเข้ามี 25 คำ และ คำที่ความหมายย้ายที่มี 10 คำ

เรื่องนิราศธารโศก ปรากฏการใช้คำเขมรจำนวน 178 คำ ผลการวิเคราะห์รูปคำที่ปรากฏพบว่า คำที่ยังคงรูปคำเดิมมี 65 คำ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปพยัญชนะมี 37 คำ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปสระมี 40 คำ และ คำที่เปลี่ยนแปลงรูปพยัญชนะและสระมี 35 คำ ผลการวิเคราะห์ความหมาย พบว่า คำที่ยังคงความหมายเดิม มี 146 คำ คำที่ความหมายแคบเข้ามี 27 คำ และ คำที่ความหมายย้ายที่มี 5 คำ

ผลการศึกษาส่งผลให้ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะของคำเขมรที่ปรากฏใช้ในวรรณคดีไทยทั้ง 3 เรื่อง ดังกล่าว ในประเด็นรูปคำและความหมาย ที่มีทั้งคงเดิมและเปลี่ยนแปลง งานวิจัยนี้สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาเรื่องลักษณะการยืมคำภาษาเขมรในภาษาและวรรณคดีไทยได้

คำสำคัญ: คำเขมร รูปคำ ความหมาย

Research Title: An Analysis of Khmer Usage in Literary Works of Prince Dhammadhibet : A Case Study of Kap-He-Rue, Nirat-Thanthongdeang and Nirat-Thansok

Researcher: Miss Napat Chawnuam

Institute: Thai Language Program, Buriram Rajabhat University

Academic Year: 2017

Contract No. : 01 / 2560

Abstract

This research aimed to analytically study the use of Khmer words in three literary works of Prince Dhammadhibet: Kab He Rue, Nirat Thong Deang and Nirat Thansok. The research method was carried out through textual analysis by a close reading method. Moreover, word forms and meanings of Khmer words were also analyzed. The findings were as follows:

In Kab He Rue, use of 60 Khmer words was found. Having analyzed the word forms, it was found that there were 26 words that retained the original forms, 11 words that changed consonant forms, 10 words that changed vowel forms and 13 words that changed consonant and vowel forms. Having analyzed the meanings, it was found that there were 35 words with the original meaning, 15 words with the confined meaning, and 10 words with the transformed meaning.

In Nirat Thong Deang, use of 157 Khmer words was found. Having analyzed the word forms, it was found that there were 48 words that retained the original form, 39 words that changed consonant forms, 24 words that changed vowel forms and 36 words that changed consonant and vowel forms. Having analyzed the meanings, it was found that there were 122 words with the original meaning, 25 words with the confined meaning and 10 words with the transformed meaning.

In Nirat Thansok, use of 178 Khmer words was found. Having analyzed the word forms, it was found that there were 65 words that retained the original form, 37 words that changed consonant forms, 40 words that vowel forms and 35 words that changed consonant and vowel forms. Having analyzed the meanings, it was found that there were 146 words with the original meaning, 27 words with the confined meaning and 5 words with the transformed meaning.

The results also revealed that Khmer words appearing in these three Thai literary works concerned word forms and meanings. Some of them maintained the original forms and some were changed. This research can be used as a case study of features of Khmer loanwords adopted in the Thai language and literatures.

Keywords: Khmer words, form, meaning

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาภาษาและวรรณคดีไทยให้แตกฉานลุ่มลึกนั้นพึงต้องมีความรู้ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาเขมร เพราะแม้ว่าทั้ง 3 ภาษานี้จะเป็นภาษาต่างตระกูลกับภาษาไทย แต่ได้ส่งอิทธิพลต่อภาษาไทยจนรูป เสียง ได้กลืนกลายเป็นจนเข้ากับลักษณะของภาษาไทย ดังนั้น สำหรับผู้ศึกษาภาษาและวรรณคดีไทยแล้ว การศึกษาลักษณะคำเขมรในภาษาไทย นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นและไม่ไกลตัวเกินไปนัก เนื่องจากกัมพูชาเป็นภาษาประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีความสัมพันธ์กันมาช้านาน

เนื้อความในบทความจะเป็นข้อสนับสนุนสิ่งที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้เบื้องต้น และเป็นคำตอบให้ผู้ที่มีคำถาม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนนอกวงการภาษาและวรรณคดีไทย ว่า “เหตุใดการศึกษาวิชาเอกภาษาไทยในระดับอุดมศึกษาจึงต้องบรรจุรายวิชาภาษาเขมรไว้ในหลักสูตร” อันเป็นที่มาของการวิจัยในหัวข้อนี้

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2560 จำนวน 28,000 บาท ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารคณะฯ ทุกท่าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ ส่งผลให้ผู้วิจัยได้งบประมาณดำเนินงานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สงบ บุญคล้าย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย ภาษาเขมร และจารึกศึกษาเป็นอย่างสูง ที่ให้ความกรุณาเป็นที่ปรึกษางานวิจัยนี้ โดยได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่ง ตลอดจนให้กำลังใจและคำแนะนำในเรื่องการสอนและสร้างสรรค์ผลงานวิชาการด้านภาษาเขมรแก่ผู้วิจัยเรื่อยมา

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญยแสนอ ตริวิเศษ ประธานคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์คัมภีร์ศึกษา ผู้ให้คำแนะนำในการดำเนินงานวิจัยตลอดจนเป็นแบบอย่างและเน้นย้ำให้ตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อความเข้มแข็งทางวิชาการในฐานะอาจารย์มหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ ที่กรุณาช่วยตรวจสอบความถูกต้องของบทความภาษาอังกฤษ รวมถึงแลกเปลี่ยนความรู้ด้านภาษาบาลีสันสกฤตในภาษาไทยและภาษาเขมร

ขอขอบคุณอาจารย์อุภาวัฒน์ นามศิริ หัวหน้าสาขาวิชาภาษาไทย และอาจารย์ปาลิตา ผลประดับเพ็ชร กัลยาณมิตรที่ช่วยเสริมแรงให้ผู้วิจัยดำเนินงานวิจัยนี้ ตลอดจนกรุณาช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาให้มีความถูกต้องเหมาะสม

ขอขอบคุณพลโทวิญญู-อาจารย์สุภากร เขาว์นวม บิดา-มารดาของผู้วิจัย รวมถึงผู้มีเมตตาจิต
ในชีวิตทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนร่วมวิชาชีพ สำหรับกำลังใจในการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้และ
ความเชี่ยวชาญด้านภาษาเขมรต่อไป

งานวิจัยนี้จะเกิดประกายแห่งการริเริ่มหาได้ไม่ หากปราศจากปูชนียาจารย์และเพื่อน
พี่ น้อง คณาจารย์ในแวดวงภาษาเขมรและภาษาไทยทุกท่าน ทั้งผู้ที่ล่วงลับไปแล้วและผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่
ผู้เป็นคลังความรู้ของประเทศ เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยหมั่นหาความรู้และพัฒนาตนเอง ขอน้อม
ระลึกถึงและขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

ณภัทร เขาว์นวม

ตุลาคม 2560

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	
ภาษาไทย.....	ก
ภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	12
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	13
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะและข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย.....	13
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	15
2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์เรื่องภาพยนตร์เห่เรือ นิราศธารทองแดง และนิราศธารโศก.....	15
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทยและวรรณคดีไทยอื่น ๆ.....	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
3.5 การรายงานผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	30
4.1 การวิเคราะห์คำเขมรในภาพยนตร์เห่เรือ.....	30
4.1.1 การวิเคราะห์รูปคำ.....	32
4.1.1.2 คำที่คงรูปเดิม.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 (ต่อ)

	หน้า
4.1.1.2 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงรูปพจน์.....	33
4.1.1.3 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงรูปสรร.....	34
4.1.1.4 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงทั้งรูปพจน์และรูปสรร.....	35
4.1.2 การวิเคราะห์ความหมาย.....	36
4.1.2.2 ความหมายคงเดิม.....	36
4.1.2.3 ความหมายแคบเข้า.....	38
4.1.2.4 ความหมายย้ายที่.....	38
4.2 การวิเคราะห์คำเขมรในนิราศธารทองแดง.....	39
4.2.1 การวิเคราะห์รูปคำ.....	44
4.2.1.2 คำที่คงรูปเดิม.....	44
4.2.1.2 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงรูปพจน์.....	46
4.2.1.3 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงรูปสรร.....	48
4.2.1.4 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงทั้งรูปพจน์และรูปสรร.....	49
4.2.2 การวิเคราะห์ความหมาย.....	53
4.2.2.2 ความหมายคงเดิม.....	53
4.2.2.3 ความหมายแคบเข้า.....	57
4.2.2.4 ความหมายย้ายที่.....	58
4.3 การวิเคราะห์คำเขมรในนิราศธารโศก.....	59
4.3.1 การวิเคราะห์รูปคำ.....	65
4.3.1.2 คำที่คงรูปเดิม.....	65
4.3.1.2 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงรูปพจน์.....	68
4.3.1.3 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงรูปสรร.....	70
4.3.1.4 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงทั้งรูปพจน์และรูปสรร.....	72
4.3.2 การวิเคราะห์ความหมาย.....	75
4.3.2.2 ความหมายคงเดิม.....	75
4.3.2.3 ความหมายแคบเข้า.....	80
4.3.2.4 ความหมายย้ายที่.....	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	83
5.2 อภิปรายผลผลการวิจัย.....	87
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	89
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก.....	92
ภาคผนวก ก อภิธานศัพท์ภาษาเขมรในภาพยนตร์เรื่อง นินจาคารทองแดงและนินจาคารโศก.....	93
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย.....	104

